

від онтологічної. Суб'єктивна можливість зосереджена у вигляді альтернативних станів у розумі мовця, і мислительний характер існуючих альтернатив може мати або не мати місце в навколишній дійсності, до стану справ. Це відрізняє її від об'єктивної можливості, а також від неможливості і необхідності як таких, що не мотивовані розумовою діяльністю мовця.

¹Крипке С.А. Семантическое рассмотрение модальной логики // Семантика модальных и интенциональных логик. – М., 1981. – С. 27 – 40; ²Там само. – С. 28; ³Там само. – С. 29; ⁴Там само. – С. 30; ⁵Карнап Р. Значение и необходимость. Исследование по семантике и модальной логике. – М., 1959. – С. 267; ⁶Хинтиikka Я. Логика философии – философия логики // Хинтиikka Я. Логико-эпистемологические исследования. – М., 1980. – С. 35 – 67; ⁷Там само. – С. 44; Хинтиikka Я. Виды модальности // Семантика модальных и интенциональных логик. – М., 1981. – С. 41 – 42; ⁸Хинтиikka Я. В защиту невозможных возможных миров // Хинтиikka Я. Логико-эпистемологические исследования. – М., 1980. – С. 229; ⁹Хинтиikka Я. Виды модальности // Семантика модальных и интенциональных логик. – М., 1981. – С. 43; ¹⁰Хинтиikka Я. В защиту невозможных возможных миров. – С. 229; ¹¹Там само. – С. 228; ¹²Хинтиikka Я. Семантика пропозициональных установок // Хинтиikka Я. Логико-эпистемологические исследования. – М., 1980. – С. 74; ¹³Павиленис Р.И. Философия языка: проблема анализа предложений мнения // Вопросы языкознания. – 1981. – № 10. – С. 36; ¹⁴Шатуновский И.Б. Семантика предложения и нереперентные слова (значение, коммуникативная перспектива, прагматика). – М., 1996. – С. 174.

Н.В. Соловей, канд. філол. наук

ПАСИВНА ПЕРСПЕКТИВА ГОЛОВНОЇ ПРЕДИКАЦІЇ РЕЧЕННЯ ТА ГРАМАТИЧНІ СПОСОБИ ЇЇ ВИРАЖЕННЯ

Предметом статті є семантична перспектива речення, а саме, пасивна перспектива як її граматиіалізований варіант, в якому відображається специфіка мовної інтерпретації ситуації, що описується в реченні. Така ситуація подається у відповідності з осмисленням її прагматичним суб'єктом (тим, хто говорить або пише).

The topic investigated concerns the role of the passive voice in coding participants and situation of discourse. The results of this research will

help to expand the grammatical and communicative competence of learners of English (for special purposes as well).

Характерною особливістю речення – мінімальної комунікативної одиниці мови, яка формує і визначає її одиницею повідомлення, прийнято вважати предикативність – граматичне вираження предикації, яка встановлює зв'язок предмета та ознаки певного речення з конкретною ситуацією і відрізняє речення від просто номінативного поєднання слів¹. Предикативність дозволяє реченню поруч із номінативною функцією виконувати комунікативну функцію мови, тобто ставати одиницею повідомлення.

Існуючі погляди на сутність поняття предикативності прийнято зводити до трьох основних: денотативної (семантичної), логічної і синтаксичної, що полягають відповідно: 1) у співвіднесенні висловлювання з конкретною ситуацією; 2) в поєднанні суб'єкта з предикатом, який позначає предмет думки та ознаку, що нею наділяється суб'єкт, і 3) в поєднанні структурних членів речення – підмета і присудка, наділених певними граматичними характеристиками. Неважко відзначити, що три названих підходи до трактування поняття предикативності відображають різні аспекти одного і того ж явища.

Ми вслід за Ю.С. Степановим розглядаємо предикацію як абстрагований від модальних і часових характеристик зв'язок суб'єкта з предикатом, ознаки з субстанцією². В англійській мові поняття предикативності в такому його розумінні має безпосереднє відношення до поняття семантичної перспективи речення, особливості якої зумовлюються характером відношення граматичних і лексичних елементів його структури. Для опису граматичної перспективи речення істотними є такі категорії, як “вихідна субстанція”, “дія”, “субстанція, охоплена дією”, а для синтаксичної перспективи – поняття “інтенційного відношення”, зв'язаного з характером логічних акцентів³, що стосовно до реляційного речення виявляється безпосередньо зв'язаним з особливостями стану предиката.

Варіювання перспективи англійських реляційних речень у випадку її “граматикалізації” пов'язано з перетвореннями стану його предиката. Граматичні категорії активу і пасиву дозволяють розглядати понятійне співвідношення суб'єкта, об'єкта і дії під різними кутами зору, або в різних перспективах: 1) з погляду суб'єкта

/ експерієнца, який виконує дію (активна перспектива) і 2) з погляду не суб'єкта, а іншого актанта, який потрапляє під дію чи стан, викликаний суб'єктом (пасивна перспектива).

Відповідно, якщо розуміти під предикативністю (або предикацією) категорію, яка проявляється у вигляді певного синтаксичного зв'язку між суб'єктом і предикатом речення і розглядати стан як категорію, яка вводить дієслово в предикацію⁴, то правомірно говорити про пасивний характер не тільки перспективи речення, але і його предикації.

Особливість співвідношення пасивної перспективи і пасивної предикації в англійській мові полягає в тому, що перша визначається через другу. При пасивній перспективі речення організація його лексичного і граматичного матеріалу показує, що будь-яка особа чи предмет, які перебувають в контекстуальному центрі уваги (відповідно, не завжди граматичний підмет), було зачеплено, зачіпається або буде зачеплено певною зовнішньою дією збоку⁵. Пасивна предикація розуміється більш вузько – як структура граматичного предиката, яка вказує на те, що на граматичний суб'єкт спрямовано дію, що він зачеплений (був, буде зачеплений) дією, яка називається в предикаті.

Співвіднесення пасивної перспективи і предикації зумовлено типологічними особливостями конкретної мови. Так, російська, українська, чеська та ін. належать до числа тих мов, в яких пасивна перспектива не обов'язково виражається пасивною предикацією. Іншими словами, в таких мовах пасивна перспектива виявляється в реченнях як з пасивною, так і з активною формою стану дієслова-присудка, наприклад, рос.: *Меня критикуют*; укр.: *Мене критикують*; чеськ.: *Joem kritigoven* та ін. Такі речення відомі в традиційній граматиці як неозначено-особові з активною формою стану дієслова-присудка. В цьому плані названі мови відрізняються від англійської, особливість якої полягає в тому, що пасивна перспектива тут виражається, як правило, пасивною предикацією.

Використання поняття пасивної перспективи виявляється плідним для мов із відсутністю морфологічного пасиву, де, відповідно, не може бути пасивної предикації. Прикладом такої мови є угорська, в якій пасив зустрічається досить рідко і в якій російським пасивним реченням відповідають конструкції з активною формою стану дієслова-присудка, конструкції з неозначеним підметом⁶.

Що стосується англійської мови, то пасивна перспектива речення може тут отримувати маркування, як, наприклад, у випадку її вираження граматичною формою пасивного стану дієслова-присудка (приклад 1), так і залишатися немаркованою при її вираженні непрямими – лексичними і лексико-граматичними способами (речення 2-4):

- 1) *I was carried off my feet by his volubility* (Durrell);
- 2) *He is very popular in our city;*
- 3) *She was temporarily the center of all attention* (Fitzgerald);
- 4) *There was a bureau in it, and a three-cornered arm-chair, but no books were visible* (Gaskell).

Отже, в сучасній англійській мові пасивна предикація і, відповідно, пасивна перспектива, властива реченням із доцентровою орієнтацією процесу, що в них називається, може виражатися не тільки категоріальними (граматичними), але й некатегоріальними (неграматичними) способами, в тому числі і дієслівними похідними, які ідентично трактують відношення між семантичними категоріями суб'єкта, дії (стану) та об'єкта.

Речення з пасивною предикацією, яка виражає їх пасивну перспективу, належать до семантичних типів реляційних і реляційно-детермінантних речень, які побудовані за різними структурними схемами (моделями) і розрізняються як дієслівні, ад'єктивні, а також дієслівно- і ад'єктивно-іменні речення, особливості формальної репрезентації яких зумовлені внутрішньо і міжмодельним варіюванням.

Категоріальний спосіб вираження перспективи речення пов'язується з граматичними формами предиката стану, що дозволяють розглядати співвідношення суб'єкта, об'єкта і дії в різних перспективах: а) з боку суб'єкта (активна перспектива) і б) з боку не суб'єкта (пасивна перспектива). Категоріальний спосіб вираження безпосередньо зумовлений наявністю в граматиці категоріальних значень, тобто інваріантних значень, властивих граматичним класам і одиницям, що мають властивість обов'язковості.

Значення стану дієслова, вираженого опозицією формальних дієслівних форм, є обов'язковими для транзитивного (перехідного) дієслова і, відповідно, повинні бути віднесені до категоріальних значень. Що стосується значень стану дієслівних похідних, то слід зауважити, що до граматичного рівня речення вони не належать, оскільки дієслівні похідні, будучи одиницями словника, а не

граматичними формами, здатні виражати пасивне значення лише опосередковано. В корпус некатегоріальних способів вираження пасивної перспективи входять також іменники і прикметники типу *pet*, *popular*, *familiar* та ін., які не пов'язані словотвірними відношеннями з дієсловом, але мають у своїй семантиці категоріальну ознаку пасиву. Наприклад:

She is very popular, though she is no longer young (Lawrence);
Eunice is the teacher's pet (Book of Synonyms).

Пасивна перспектива, представлена пасивною предикацією, вираженою як пасивними формами дієслова-присудка (граматичним пасивом), так і іншими засобами, характеризується центробіжністю процесу (дії, стану), що виражається предикатною лексемою, відсутністю агенса в позиції граматичного підмета. Семантична перспектива речень з пасивною предикацією, вираженою як дієсловом у пасивному стані, так і за допомогою дієслівних похідних із пасивним значенням, визначається підметом-об'єктом, має ідентичну природу.

Вивчення будь-якого мовного явища прийнято пов'язувати з його функціональним призначенням. Отже, важливим моментом у вивченні пасивної перспективи речення, у тому числі і вираженої граматично, є встановлення особливостей функціонування таких речень в умовах конкретних мовленнєвих актів. У даному випадку слід звернути увагу на існування між реченнями з пасивною перспективою розходжень в аспекті властивої їм комунікативної інтенції, тобто орієнтації речення на вирішення того чи іншого прагматичного завдання.

Теорія мовленнєвих актів розглядає мовленнєве спілкування комунікантів як один із різновидів цілеспрямованої поведінки, що підпорядковуються певним правилам. В мовленнєвому акті висловлювання прийнято розрізняти три аспекти, тобто, в ньому розрізняються три акти, здійснювані мовцями: 1) акт власне проголошення речення (локутивний акт); 2) пропозиціональний акт (що включає акт референції, тобто залучення в зону розгляду певних об'єктів, і акт предикації, тобто приписування властивостей цим об'єктам); 3) ілокутивний акт: вираження ствердження, обіцянки, прохання, подяки, наказу, поради, запитання і т.д., тобто реалізація комунікативного наміру мовця⁷.

Що стосується семантичної перспективи речення-висловлювання, то його характер далеко не в останню чергу

пов'язаний із використанням речень у контекстах певних мовленнєвих (ілокутивних) актів. Правомірно в цьому випадку говорити про існування прагматичних обмежень уживання того чи іншого стану, що визначає перспективну організацію речення, вибір якого залежить від прагматичного типу речення. Висловлювання різного комунікативно-інтенціонального змісту (наприклад, висловлювання з ілокутивною силою обіцянки та ін.) можуть не тільки “дозволяти”, але і блокувати використання відповідних форм дієслова стану.

Пор. промісиви: “*You’ll be let in*” і “*They’ll let you in*”; перформативи: “*Visitors are requested not to touch the exhibits*” і “*I beg your pardon*”⁸.

Закономірності відношень між пасивною перспективою речення, вираженою пасивною формою стану дієслова-присудка і прагматичним типом речень такі, що констатив і квеситив не мають обмежень у вираженні центробіжності процесу (дії, стану). Використання констативних виразів із пасивною перспективою в контекстах мовленнєвих актів з ілокутивною силою прохання може відповідати інтересам адресата, тобто впливати з принципу ввічливості. Наприклад, як зазначає Р. Лакофф, вихований дворецький, запрошуючи до столу, скаже “*Dinner is served*”⁹. Що ж стосується промісива, менасива і перформатива, то вони, залежно від конкретних умов, здатні включати дієслово як в активному, так і в пасивному стані. Пор. перформатив: *The man is ordered to come in*. Пор. російські перформативні висловлювання з пасивною перспективою: *Объявляется перерыв. Вы уволены*. Пасивна перспектива в таких висловлюваннях дозволяє автору дії, названого у виразі дієсловом у пасивній формі, залишитися “за кадром”. Пор. перформативні висловлювання з активною перспективою: *Я объявляю перерыв. Я увольняю вас*.

В директивних висловлюваннях можливість використання перформативного дієслова в пасивній формі після попереднього **it** також дозволяє уявити поведінку, вимогу в безособовому вигляді, наприклад: *It is demanded that you should leave at once*.

Перформативні висловлювання з пасивною перспективою відрізняються конструктивною неповнотою, оскільки в них представлено перформативне дієслово і не всі його валентно зумовлені актанти. У поверхневій структурі висловлювання не отримує вираження актант, що відповідає особі-виконавцю дії,

названого у пасивному стані, наприклад: *You are invited into the hall (by whom?) Passengers are requested (by whom?) to fasten the belts.* Такі висловлювання прийнято вважати варіантами вихідних перформативів, у яких вербально представлені всі їх компоненти.

У реченні, яке формується на основі пропозиції, багатоконцентні логічно рівноправні відношення, що фіксуються у ній, постають у вигляді двокомпонентної структури, що включає суб'єкт і предикат. Привнесений людською свідомістю поділ структури, вираженої у реченні думки на суб'єкт і предикат, корелює з виділенням у реченні складу підмета і складу присудка. Суб'єктно-предикатна структура речення, що виражає пропозицію, визначає, відповідно, вживання одного із елементів реляційної структури пропозиції (xPy) в позиції граматичного суб'єкта, а решти – предиката (присудка). Вибір підмета і пов'язаної з ним форми присудка безпосередньо зумовлений вимогами комунікативного динамізму, що відображає комунікативну значущість членів речення, а також структурними особливостями конкретної мови.

Варіювання способів мовного структурування ситуації, що відображає так звану емпатію мовця, тісно пов'язане, відповідно, з логіко-синтаксичними особливостями висловлювання, кількістю і характером аргументів предиката – партиципantів, семантичних актантів описуваної у реченні ситуації, – а також можливістю різноманітного семантичного заповнення синтаксичних позицій і передусім – позиції підмета. Оскільки члени пропозиційного відношення є логічно рівноправними компонентами, потенційно будь-який із іменних термів пропозиції може стати підметом висловлювання, якщо відсутнє блокування з боку лексичної структури мови¹⁰. Семантичне варіювання підмета забезпечує зміну перспективної структури реляційного речення. Можливість представлення в різних ракурсах пропозиційного змісту ситуації, що описується реляційними реченнями, базується на можливості перестановки аргументів предиката: xPy → yPx. Іншими словами, форми стану активу і пасиву, як вже згадувалося, представляють собою граматикалізовані способи вираження семантичної перспективи речень, що їх включають, і вона виступає відповідно як активна і пасивна. Відповідно, категоріальні способи вираження пасивної перспективи речення представлені граматичною категорією стану, суттю своєю пов'язаною з граматичною структурою реляційного речення.

Конструкція “суб’єкт + предикат + об’єкт” є граматичною формою з “позиційними функціями” суб’єкта та об’єкта¹¹. Денотативно-змістовою основою семантики цієї конструкції вважається відношення: “діюча особа, дія, предмет впливу”¹². Властивість речення як пропозиціональної функції, функції-висловлювання, аргументами якої є структурні значення членів речення, що оформляються у вигляді структурних типів речення, виражається в “сполученості підмета і додатка”¹³, що підтверджується рядом дериваційних перетворень стану.

Центром речення-висловлювання є дієслово, що називає ситуацію. Слід пам’ятати, що ще І.І. Мещанінов підкреслював, що “... дієслово є центром, навколо якого групуються пов’язані з ним визначники. Останні немислимі без дієслова, а дієслово втрачає свою силу без них”¹⁴. Значення граматичних категорій, у тому числі і категорії стану, що виражаються лише у реченні, залучаються у сферу дії предикативного відношення, залучаючи і певні зв’язані ними елементи – додатки, тобто елементи, що займають валетні місця дієслова.

Для характеру перспективи речення важливою є позиція прагматичного піку¹⁵, оскільки саме семантика граматичного підмета, тобто властива йому роль виконавця дієслівної дії (агенс) або особи, що піддається дії збоку (пацієнс), зумовлює ту чи іншу, активну чи пасивну перспективу, наприклад: *He could have put the money into savings* (Guin) → (He – агенс). *In the end they were interrupted by Nanny* (Austen) → (they – пацієнс).

Будучи позначенням носія ознаки, підмет речення характеризується мисленнєвою (онтологічною) предметністю, незалежно від способу вираження. Референтом підмета є особа, предмет, явище, ознака або ситуація, що сриймаються як предмет, тобто підмет завжди має референтність.

Одна з функцій суб’єкта полягає в тому, що він є “початковою точкою дискретних квантів інформації на лінійній осі дискурсу”. Суб’єкт ніби “відносить” до цієї точки систему відношень, що відновлюється предикатом. Тому не дивно, що саме граматичний суб’єкт виступає точкою відліку у побудові відношень або “орієнтацією”¹⁵. Важливою особливістю опису ситуації реченням із семантичною перспективою, вираженою граматичним пасивом, полягає у можливості невираження суб’єкта дії або переміщення його

у позицію прагматично менш значущу. Семантична функція пасиву правомірно пов'язується з нейтралізацією семантичного суб'єкта.

Що стосується характеру співвідношення одиниць семантичного і синтаксичного рівнів висловлювання, то деперсоналізація повідомлення, що існує при цьому, зумовлена реалізацією актантно-змінної функції пасиву, що полягає у зменшенні кількості синтаксичних актантів як, наприклад, у випадку двочленного пасиву, де семантичний суб'єкт лише мається на увазі: *No train could move unless the tracks were first inspected* (Steinbeck) → *No train could move unless the tracks were first inspected* (by X).

Речення типу *The house is not lived in; The bed is not slept in*, які є прикладами двочленного пасиву, характеризуються синкретизмом об'єктної позиції. Саме суміщення ролей локатива (спати де?) і об'єкта (спати на чому?) забезпечує іменникам типу *bed* можливість виступати в ролі суб'єкта пасивного речення.

У зв'язку з цим варто згадати справедливе твердження Дж. Лайонза про те, що англійські транзитивні дієслова, двовалентні за своєю природою, у пасиві поводять себе як інтранзитивні (моновалентні)¹⁶.

Таким чином, пасивний стан як граматичний засіб вираження пасивної перспективи характеризується 1) похідністю функції підмета; 2) факультативністю функції додатка і 3) зменшенням валентності дієслова.

В пасивній конструкції суб'єктна і об'єктна валентності її дієслівного компонента є обов'язковими лише на рівні семантики, на рівні синтаксису суб'єктна валентність є обов'язковою, а об'єктна – факультативною. Інакше кажучи, назва діяча при пасиві, потрапляючи у фінальну частину висловлювання, може набувати маргінального характеру, при цьому або фігуруючи в реченні, або редукуючись. Відзначаючи здатність підмета виражати й агенса, і пацієнса, В. Матезіус вказував на суттєве послаблення функції вираження агенса в англійській мові на користь функції вираження теми висловлювання¹⁷. Це означає, що іменна група в позиції підмета в пасивних реченнях, як і в реченнях з активною перспективою, характеризується тематичністю, а агенс може залишатися непередставленим у синтаксичній структурі речення. Існуюча в таких випадках деперсоналізація повідомлення може розглядатися як наслідок редукції синтаксичної об'єктної валентності транзитивного дієслова-предиката.

На відміну від актантно-змінної функції пасиву, його актантно-поєднувальна функція передбачає збереження одиниць семантичного і синтаксичного рівнів речення: *He was remembered by various ladies with a not unpleasant sigh* (Fitzgerald).

Спеціальну форму стану дієслова-присудка, що забезпечує вираження пасивної перспективи речення в англійській мові, прийнято називати також “дієприкметниковий пасив”¹⁸. У цьому випадку порушення кореляції “Агенс-підмет” здійснюється за допомогою допоміжного дієслова *be* і пасивного дієприкметника (тобто форми стану дієслова) не лише англійської, але й багатьох інших мов. В російській мові аналогічний ефект можна досягти також використанням зворотної форми дієслова-присудка. Наприклад: *Здание строится. Проект разрабатывается* та ін.

Варіювання семантичної перспективи речення, що забезпечується використанням форм стану дієслова-присудка, базується на трансформації активних конструкцій в пасивні і навпаки. С.Д. Кацнельсон називає перетворення активу в пасив засобом інтенціональної деривації. При пасиві зміщення інтенції маркується спеціальною формою предиката, комплемент перетворюється в суб’єкт (підмет), а колишній суб’єкт стає комплементом. Зміщення інтенції – це зміщення логічних акцентів щодо ролі кожного учасника ситуації. У термінах теорії діатез – це зміна відповідності між одиницями семантичного і синтаксичного рівнів.

Варіювання перспективної організації предикацій, одна з яких виражена пасивною формою дієслова, забезпечує їх гнучкий зв’язок в одному реченні, цілісність і компактність вираження думки. Наприклад: *He rose to speak and was listened to with enthusiasm by the great crowd present*¹⁹.

If on Parnassus Top you sit

You rarely bite, are always bit (Swift).

Аналіз речень з активною і пасивною перспективою дозволяє зробити висновок про наявність відношень імплікації, що зв’язують граматичні форми стану дієслова (активні і пасивні) подібно до відношень, що зв’язують дієслівні лексеми. Справедливо, очевидно, припускати, що *x punished y* імплікує й імплікується реченням *y was punished by x*.

Що стосується зв’язку категорії стану і конверсивності, то це питання як і раніше залишається дискусійним. Одні автори вважають,

що пасивні і активні конструкції зв'язані конверсивними відношеннями. Так, на думку Т.П. Ломтева, стан – це не граматична і не лексико-граматична категорія, а окремий випадок граматичної категорії конвертованості відношень. Спеціальними граматичними формами вираження конверсних відношень вважає форми дійсного і пасивного стану Ю.Д. Апресян. Протилежної думки дотримуються, проте, В.С. Храковський і В.В. Богданов. Як би не вирішувалася проблема зв'язку категорії стану і конверсивності, проте, той факт, що стан є граматичною категорією дієслова, що вводить його в предикацію²⁰, а варіювання граматичних форм стану активу і пасиву пов'язане з різним осмисленням мовцем описаної ситуації.

Аналіз використання речень із пасивною перспективою, що виражається граматичним пасивом, у мовленнєвій діяльності показує, що їх вживають для здійснення перформативних мовленнєвих актів, наприклад: 1) *Passengers are requested to cross the line by the footbridge.* 2) *Passengers are requested to fasten the seat belts*, які розглядаються як пасивні трансформи перформативів активної форми²¹.

Пасивна перспектива висловлювань з ілокутивною силою обіцянки (як і в наведеному вище прикладі) дозволяє виразити обіцянку в “знеособленому” вигляді, наприклад: *You'll be shown the way*, що іноді пояснюється правилами такту і ввічливості.

Така ж “недомовленість” властива і висловлюванням з ілокутивною силою попередження, яким властива пасивна перспектива: *Trespassers will be prosecuted.*

Наведені приклади актомовленнєвого використання висловлювань із пасивною перспективою вказують на існування безперечного зв'язку між характером перспективи/ предикації речення і його прагматичними особливостями.

¹Гак В.Г. Теоретическая грамматика французского языка. Синтаксис. – М., 1981. – С. 61; ²Степанов Ю.С. Семиотическая структура языка// Известия Ан СССР. Сер. лит-ры и языка. – 1973. Т.32. – С. 343; ³Кацнельсон С.Д. Типология языка и речевое мышление. – Л., 1972. – 216 с.; ⁴Медведева Л.М. Части речи и залог. – К., 1983. – С.44-46; ⁵Mathesius V. A Functional Analysis of Present Day English on a General Linguistic Basis. – The Hague-Paris, 1975. – P. 107; ⁶Зимек Р. Понимание пассивной перспективы предложения в чешской лингвистике // Проблемы теории грамматики залога. – Л., 1978. – С. 86; ⁷Падучева Е.В. Лингвистическая прагматика. – М., 1985.– С.23; ⁸Почепцов Г.Г. Прагматика предложения и залог //

Проблемы теории грамматического залога. – Л., 1978. – С. 102; ⁹Lakoff R. What You Can Do with Words // Proceeding of the Texas Conference on Performatives.– Arlington., 1977 – P. 88; ¹⁰Кацнельсон С.Л. Речемыслительные процессы // Вопросы языкознания. – 1984, № 4. – С. 9-11; ¹¹Кацнельсон С.Л. Типология языка и речевое мышление. – Л., 1972 – 216 с.; ¹²Степанов Ю.С. Основы общего языкознания. – М., 1975. – С. 130; ¹³Холодович А.А. Проблемы грамматической теории. – Л., 1979. – С. 298; ¹⁴Мещанинов И.И. Проблемы развития языка. – Л., 1975. – С.287; ¹⁵Нунэн М. О подлежащих и топиках // Новое в зарубежной лингвистике. М., 1982. – С. 356-375; ¹⁶Lyons Y. Semantics. – Cambridge, 1977. – P. 487; ¹⁷Mathesius V. А Зазн. праця – С. 101; ¹⁸Там само. – С. 107; ¹⁹Jespersen O. The Philology of Grammat. – NY., 1965. – P. 168; ²⁰Медведева Л.М. Указ раб.; ²¹Почепцов Г.Г. Предложение // Теоретическая грамматика современного английского языка. – М., 1981. – С. 276.

Калетнік А.А., асп.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ НЕОЛОГІЇ В НЕОКЛАСИЧНОМУ ТЕКСТІ

Стаття присвячена проблемі формування теоретичних підходів до аналізу природи і функцій неології в неокласичному тексті. Розглядаються актуальність, наукова новизна проблеми, перспективні методи аналізу, обґрунтовуються завдання дослідження.

The article is devoted to the problem of the forming of the theoretical approaches to the analysis of the nature and functions of the neologics in the neoclassical text. The actuality, scientific newness, problems and perspective methods of the analysis are examined and also argued in the context of the tasks of the linguistic research.

Лінгвістичний пошук нового часу, звернений до антропоцентричного змісту в науковому аналізі, визначає коло важливої дослідницької проблематики, що передусім актуалізує маніфестацію у слові художньої свідомості людини. „Через образне слово, через чуттєвий образ, через образний світ мистецтва людині судилося „вичитати” з реальності духовне, боже, потойбічне”¹, вербалізувати персоніфіковане бачення світу. Митець слова в колі сучасної лінгвістичної проблематики розглядається не лише як автор тексту (екстралінгвістичний складник аналізу), але і як його внутрішня мотиваційна домінанта, що визначає змістову, семантичну